

Przedmowa

„Świat turecki” to metaforyczny termin, pod którym kryje się zarówno rozległy obszar geograficzny zamieszkały przez turkojęzyczne narody, jak i wieloaspektowo rozumiana ich wspólnota etniczna – *ethnia*.

Zarówno kultura, jak i historia, czy też języki różnych narodów tureckich, zamieszkujących obszary od Półwyspu Anatolijskiego, przez Azję Środkową, aż po północno-wschodnie krańce Syberii od dawna intrygowały, a zarazem inspirowały wielu uczonych, podróżników, badaczy, wśród których nie zabrakło też Polaków.

O skali zainteresowań światem tureckim w Polsce świadczyć mogą nawiązane ponad sześćset lat temu oficjalne stosunki dyplomatyczne między Rzeczpospolitą a Turcją osmańską, jak również, trwające przez wieki ożywione kontakty z Chanatem Krymskim.

Dowody tych zainteresowań znajdujemy w bogactwie dokumentacji dyplomatycznej, a także w polskim piśmiennictwie poświęconym tematyce tureckiej.

Wielowiekowe kontakty z narodami tureckimi zrodziły z czasem w Polsce potrzebę badań naukowych nad problematyką turecką. Historia polskich studiów i badań turkologicznych zaczyna się w 1919 roku, kiedy profesor Tadeusz Kowalski otwiera w Krakowie na Uniwersytecie Jagiellońskim, pierwsze w niepodległej Polsce, studia orientalistyczne obejmujące w swym programie tematykę turkologiczną. Kilkanaście lat później – w 1935 roku z inicjatywy profesora Ananiasza Zajączkowskiego, ucznia Tadeusza Kowalskiego, na Uniwersytecie Warszawskim powstaje turkologia.

Kolejnym polskim ośrodkiem akademickim, w którym prowadzone są studia turkologiczne jest Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie po raz pierwszy w roku akademickim 2002/2003 otwarto również tę specjalność.

To właśnie w Poznaniu, w tym najmłodszym polskim ośrodku turkologicznym, kilka lat temu – w 2007 roku – zrodził się pomysł zorganizowania spotkania, w którym uczeni, zajmujący się tematyką turecką, mieli okazję przedstawić wyniki swych badań, a także dyskutować nad kierunkami dalszych badań turkologicznych. Ta pierwsza ogólnopolska konferencja turkologiczna dała początek nowej, wielce pożytecznej tradycji – tradycji spotkań polskich turkologów. Kolejne spotkanie odbyło się rok później – w 2008 roku w Warszawie, a ostatnie w Krakowie w 2009 roku. Na marginesie należy nadmienić, iż konferencja krakowska miała charakter szczególny, bowiem w 2009 roku krakowska turkologia obchodziła jubileusz 90-lecia istnienia. W oficjalnym otwarciu konferencji wzięli udział przedstawiciele władz dziekańskich Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, a także attaché kulturalny Ambasady Turcji w Polsce. Oprócz uczonych referujących wy-

niki swych badań na konferencję licznie przybyli absolwenci i studenci krakowskiej turkologii. Wśród słuchaczy nie zabrakło też przybyłych z kraju i zagranicy przedstawicieli tatarskich i karaimskich społeczności reprezentujących szeroko rozumiany „świat turecki”.

Coroczne spotkania turkologiczne stwarzają niezwykłą okazję do dalszej integracji środowiska uczonych zajmujących się światem tureckim. Wielkim walorem tych spotkań jest ich interdyscyplinarny charakter, jako że środowisko to skupia nie tylko turkologów zajmujących się językami i literaturą turecką, ale też historyków, etnologów, politologów, słowem, tych wszystkich badaczy, którym bliska jest zarówno historyczna, jak i współczesna, szeroko rozumiana, problematyka turecka.

W konferencjach tych od samego początku biorą też udział nie tylko polscy badacze, ale również przedstawiciele turkojęzycznych krajów, m.in. Turcji i Kazachstanu, współpracujący w ramach umów międzynarodowych z polskimi ośrodkami turkologicznymi. Coraz większe zainteresowanie udziałem w tych spotkaniach przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych dobitnie świadczy zarówno o ważności problematyki świata tureckiego, jak również o konieczności poszerzania przestrzeni badawczej w wymiarze interdyscyplinarnym.

Ewa Siemienieć-Golaś

Önsöz

„Türk Dünyası”, içeriğinde türkçe konuşan ulusların yaşadığı geniş coğrafi alan ve bu ulusların etnik kökeninin de bulunduğu çoklu bir anlam taşıyan metaforik bir ifadedir.

Gerek tarih, gerek kültür, gerekse Anadolu Yarımadası’ndan başlayarak Orta Asya boyunca Sibirya’nın kuzey doğu bölgelerine dek ilerleyen arazide yaşamakta olan farklı türk uluslarının dilleri geçmişten bu yana aralarında Polonyalıların da bulunduğu çok sayıda bilim adamı, seyyah ve araştırmacının ilgi odağı ve esin kaynağı olmuştur.

Kırım Hanlığı ile yüzyıllarca devam eden canlı ilişkilerin yanısıra Osmanlı Türkiyesi ve Polonya Cumhuriyeti arasında altı yüz yılı aşkın bir süre boyunca gerçekleşen diplomatik ilişkiler Polonya’da Türk Dünyası’na olan ilginin ne denli yüksek olduğuna tanıklık eder.

Bu ilginin kanıtlarını zengin diplomatik dökümanlarda ve Türk meselesini işleyen Polonya Literatüründe bulabiliyoruz.

Türk uluslarıyla yüzyıllar boyunca gerçekleşen ilişkiler Polonya’da zamanla Türk meselesi üzerinde bilimsel araştırmalar yapma gereksinimini doğurmuştur. Polonyalılar tarafından gerçekleştirilen bilimsel Türkoloji çalışmaları ve araştırmalarının tarihi Profesör Tadeusz Kowalski’nin 1919 yılında, Krakow’da bulunan Jagiellon Üniversitesinde bağımsız Polonya’da ilk olan ve programında Türkoloji konusunun bulunduğu Oryantalist Araştırmalar Bilim Dalını açmasıyla başlar. Birkaç on yıl sonra, 1935 yılında ise Tadeusz Kowalski’nin öğrencisi olan Profesör Ananiasz Zajaczkowski’nin insiyatifiyle Varşova Üniversitesi’nde Türkoloji Bölümü kurulur.

Polonya’da Türkoloji çalışmalarının yürütüldüğü bir sonraki akademik kurum ilk olarak 2002/2003 eğitim ve öğretim yılında bu uzmanlık alanının açıldığı Poznan’da bulunan Adam Mickiewicz Üniversitesi’dir.

Bir kaç yıl öncesinde , 2007 yılında Poznan’da, bu en genç Türkoloji merkezinde, Türkoloji konusuyla ilgilenen bilim insanlarının kendi araştırma sonuçlarını sunma ve ileride yapılacak Türkoloji araştırmaları üzerinde tartışma olanağı bulacağı toplantılar düzenleme düşüncesi doğdu. Polonya tarafınca düzenlenen bu ilk Türkoloji toplantısı, Polonyalı Türkologların gerçekleştireceği yeni ve çok daha verimli toplantıların, bir başka deyişle Polonya’da Türkoloji toplantısı geleneğinin başlangıcı oldu. Bir sonraki bilimsel toplantı bir yıl sonra 2008 yılında Varşova’da ve sonuncusu 2009 yılında Krakow’da gerçekleşti. 2009 yılında Krakow Türkoloji Bölümünün kuruluşunun 90. yılının kutlanılıyor olması nedeniyle Krakow’da gerçekleşen konferansın özel bir anlamının olduğunu belirtmeliyiz. Konferansın

resmi açılışında Jagiellon Üniversitesi Filoloji Fakültesi Dekanlığının temsilcileri ve Polonya'daki Türk Büyükelçiliğinin kültür ateşesi yer almıştır. Konferansa bilimsel araştırma sonuçları hakkında bildirilerini sunan bilim insanlarının yanısıra Krakow Türkoloji Bölümü mezunları ve öğrencileri de katılmıştır. Dinleyiciler arasında geniş anlamıyla „Türk Dünyasını” temsil eden yurt içi ve yurt dışından Tatar ve Karay toplumu temsilcileri de yer alıyordu.

Yıllık Türkoloji toplantıları Türk Dünyası ile ilgilenen bilim camiasının entegrasyonu için bulunmaz bir fırsat yaratıyor. Bu toplantıların en önemli özelliği Türk Dili ve Edebiyatı çalışan Türkologların yanısıra, tarihçiler, etnologlar, politologlar kısacası tarihle ve geniş anlamıyla Türk meselesiyle ilgilenen araştırmacıların tümünü biraraya getiriyor olmasıdır.

Sözkonusu konferanslarda başlangıcından bu yana Polonyalı araştırmacıların yanısıra uluslararası anlaşmalar çerçevesinde Polonya Türkoloji merkezleriyle ortak çalışan aralarında Türkiye ve Kazakistan'ın da bulunduğu Türk Dilinin konuşulduğu ülkelerin temsilcileri de yer almaktadır. Farklı disiplinlerden temsilcilerin giderek artan bir ilgiyle bu toplantılara katılımı Türk Dünyası meselesinin önemini ve disiplinlerarası düzlemde araştırma sahasının genişlemesinin gerekliliğini kanıtlamaktadır.

Ewa Siemienieć-Golaś
(tüm. Seyyal Körpe)